

پناهیان: جهان آینده، جهان بدون فریب خواهد بود/ یکی از پایگاه‌های اصلی فریب این است که فکر کنیم در دنیا راحتی وجود دارد/ راحت‌طلبی بزرگترین و اولین فریبی است که انسان می‌خورد/ از کدام راحتی‌ها قطعاً باید بگذریم؟

پناهیان: برای اینکه ثابت کنیم که راحت‌طلب نیستیم و در سختی‌ها بی‌ظرفیت نیستیم، خودمان باید شروع کنیم به حذف کردن برخی از راحتی‌های خودمان. اما سؤال این است که اولین راحتی‌ای که باید با آن مبارزه کنیم و گردن بزنیم کدام است؟ با توجه به اینکه برخی از راحتی‌ها را باید پذیرفت و نباید حذف کرد و برای به‌دست آوردن برخی از راحتی‌ها نیز باید تلاش کرد، در چنین فضایی، کدام راحتی است که ما قطعاً باید از آن بگذریم؟

با پایان یافتن بخش اول و دوم مباحث بسیار مهم «تنها مسیر»، که به تبیین جهاد اکبر یعنی مبارزه با هوای نفس آشکار و پنهان می‌پرداخت، بخش سوم مباحث «تنها مسیر» با موضوع یکی از مصادیق مهم هوای نفس، یعنی «راحت‌طلبی» آغاز شد که کلیات آن در مراسم سوگواری ایام فاطمیه در حسینیه امام خمینی ارائه شده بود. قسمت سوم مباحث «تنها مسیر» تحت عنوان «راحت‌طلبی اولین گرایش انسان» جمعه شب‌ها در مسجد امام صادق(ع) واقع در میدان فلسطین به همت هیئت محبین امیرالمؤمنین(ع) برگزار می‌شود. در ادامه گزیده‌ای از مباحث مطرح شده در پنجمین جلسه از قسمت سوم مباحث «تنها مسیر» را می‌خوانید:

جهان آینده، جهان بدون فریب خواهد بود/ بیایید در برپایی نهضت جهانی علیه فریب مشارکت کنید

جهان آینده، جهانی خواهد بود که انسان‌ها در هیچ جای عالم، به خودشان دروغ نخواهند گفت. دیگر کسی نمی‌تواند کسی را فریب دهد، به همین دلیل ابلیس در آن جهان جایی نخواهد داشت و (طبق روایات) ابلیس در زمان ظهور، به قتل خواهد رسید و نابود خواهد شد(إِنَّ اللَّهَ أَنْظَرَهُ إِلَى يَوْمِ يَمُتُ فِيهِ قَائِمًا فَإِذَا بَعَثَ اللَّهُ قَائِمًا كَانَ فِي مَسْجِدِ الْكُوفَةِ وَ جَاءَ إِبْلِيسُ حَتَّى يَجْتُو بَيْنَ يَدَيْهِ عَلَى رُكْبَتَيْهِ فَيَقُولُ يَا وَثِلَةٌ مِنْ هَذَا الْيَوْمِ فَيَأْخُذُ بِنَاصِيَتِهِ فَيَضْرِبُ عُنُقَهُ؛ تفسیر عیاشی/۲/۲۴۲) استاد همه فریبکاران عالم ابلیس است و در آن زمان، چون ابلیس دیگر نمی‌تواند انسان را فریب دهد، نابود خواهد شد.

جهان آینده جهان بی‌فریبی است ولی ما الان در یک جهان پرفریب زندگی می‌کنیم، حتی خودمان هم به فریب دادن خودمان کمک می‌کنیم. وقتی ما به خودمان رحم نمی‌کنیم و خودمان را فریب می‌دهیم، انتظار دارید ابلیس ما را فریب ندهد؟!

من از همه شما تقاضا می‌کنم که در برپایی نهضت جهانی-که به سرعت هم جهان‌گیر خواهد شد- علیه فریب دادن دیگران و خودمان و علیه فریب ابلیس مشارکت کنید. بیایید به کار این جهان پرفریب خاتمه دهیم.

از پایگاه‌های اصلی فریب این است که فکر کنیم در دنیا راحتی وجود دارد/ دو رکن اصلی فریب، سر راحتی و لذت است

یکی از پایگاه‌های اصلی فریب این است که خودمان را فریب دهیم و فکر کنیم در دنیا راحتی وجود دارد! راحت‌طلبی بزرگترین و اولین فریبی است که انسان می‌خورد. اگر فریب، دو رکن اساسی داشته باشد، یکی بر سر راحتی است و دیگری بر سر لذت است. البته فریب‌های دیگری هم وجود دارد که غالباً فرع این دو هستند.

وقتی فکر کنیم که در این دنیا راحتی وجود دارد، غیرعقلانه به سوی راحتی حرکت می‌کنیم در حالی که ائمه هدی(ع) فرموده‌اند در این دنیا اصلاً راحتی خلق نشده است. «الرَّاحَةُ لَمْ تُخْلَقْ فِي الدُّنْيَا» (خصال صدوق ۶۴/۱) لذا امام سجاده(ع) می‌فرماید: چرا در دعا، از خداوند راحتی می‌طلبید؟ «لَا تَطْلُبْ مَا لَمْ يُخْلَقْ» (همان منبع) اصل راحتی بعد از مرگ خواهد بود؛ هرچند خداوند در میان سختی‌های دنیا، راحتی نیز برای ما قرار داده است: «فَإِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا» (شرح/۵)

در این دنیا یک راحتی‌هایی هم وجود دارد که بعداً درباره‌اش بحث می‌کنیم(راحتی از طریق افزایش یقین و از طریق زهد) ولی راه رسیدن به آن راحتی‌ها اصلاً این راه‌های معمول و رایجی نیست که افراد نادان به سوی آن حرکت می‌کنند. باید قبول کنیم که در این دنیا راحتی مطلق وجود ندارد، ما باید مرد جنگیدن، سختی کشیدن، درگیر شدن با زندگی و سختی‌های زندگی باشیم؛ سختی‌هایی که اساساً برای ما طراحی شده است. یعنی باید بفهمیم و بپذیریم که این سختی‌ها برای ما طراحی شده و ما باید از این سختی‌ها استقبال کنیم.

در این دنیای پرفریب، اگر بخواهیم خودمان را فریب ندهیم باید از راحتی فاصله بگیریم

بیایید خودمان را فریب ندهیم و با راحتی درگیر شویم، چون این راحتی واقعاً یک راحتی کاذب و موهوم است. کسانی که راحت‌طلب هستند نه تنها به راحتی مطلوب خود نمی‌رسند بلکه به سختی‌های بیشتری خواهند رسید. پس بهتر است به کلی ریشه این راحت‌طلبی را بکنیم و کنار بگذاریم. نترسید؛ آن مقدار از راحتی دنیا که سهمیه شما باشد -حتی به زور- به شما خواهند داد. خدای ما این‌گونه است که در این بساط مهمانی که برای ما برقرار کرده، اگر آنچه سر سفره برایت گذاشته است، را نخوری و تعارف کنی، ملائکه با محبت و نوازش به زور به تو می‌خورانند، پس ترس و فکر نکن که اگر تعارف کنی و نخوری، از دست تو می‌رود و کس دیگری آن را خواهد خورد.

در این دنیای پرفریب اگر بخواهیم خودمان را فریب ندهیم باید بپذیریم که راحتی در دنیا خلق نشده(غیر از همان سهمیه راحتی توأم با سختی که خدا به هر کسی می‌دهد)، و باید از راحتی فاصله بگیریم تا ثابت کنیم که ما پذیرفته‌ایم راحتی در دنیا خلق نشده است. به تعبیر دیگر، تکلیف ما این است که راحت‌طلب نباشیم. البته برای رسیدن به برخی از راحتی‌ها باید اقدام کرد و حتی گاهی باید تلاش کرد ولی نباید راحت‌پرست باشیم؛ به این معنا که راحت‌طلبی ما را کور و کر کند و ما را دچار فریب و خیال‌پردازی‌های توهم‌زا کند و سختی‌ها ما را از تعادل انسانی خارج کند و ما را به زمین بزند.

از کدام راحتی‌ها قطعاً باید بگذریم؟/اولین پیشنهاد برای مبارزه با راحت‌طلبی «سحرخیزی» است

برای اینکه ثابت کنیم که راحت‌طلب نیستیم و در سختی‌ها بی‌ظرفیت نیستیم، خودمان باید شروع کنیم به حذف کردن برخی از راحتی‌های خودمان. اما سؤال این است که اولین راحتی‌ای که باید با آن مبارزه کنیم و گردن بزنیم کدام است؟ با توجه به اینکه برخی از راحتی‌ها را باید پذیرفت و نباید حذف کرد و برای به‌دست آوردن برخی از راحتی‌ها نیز باید تلاش کرد، در چنین فضایی، کدام راحتی است که ما قطعاً باید از آن بگذریم؟

- اولین پیشنهاد برای مبارزه با راحت‌طلبی، سحرخیزی است؛ اینکه انسان از خواب نوشین سحر بگذرد. کما اینکه خداوند می‌فرماید: «تَجَافَى جُؤَيْهِمْ عَنِ الْمَصَاجِعِ» (سجده/۱۶) یعنی انسان پهلوی خودش را از رختخواب جدا کند و نماز شب بخواند. تصور نکنید که این پیشنهاد (بلند شدن برای نماز شب)، خیلی عرفانی است! وقتی خیلی عرفانی می‌شود که برای هر دو رکعت نماز شب، بیدار شوید و دوباره بخوابید و برای دو رکعت بعدی بیدار شوید. که حضرت امام(ره) و برخی دیگر از خوبان این‌طوری نماز شب می‌خواندند.
- اگر می‌خواهی زندگی سالمی داشته باشی و از راحت‌طلبی گریزان باشی و نفس راحت‌طلبی خودت را گرفته باشی، لاقلاً این کار را انجام بده. آقای بهجت(ره) می‌فرمود: «در تعبدیات، کوه کندن از ما نخواستند، سخت‌ترینش نماز شب خواندن است که در حقیقت، تغییر وقت خواب است نه اصل بی‌خوابی، بلکه نیم‌ساعت زودتر بخواب، تا نیم ساعت زودتر بیدار شوی!» (در محضر بهجت/۲/۱۷۰) برخی از اولیاء خدا هم گفته‌اند که وقتی برای نماز شب بیدار شدید حتی اگر حال نماز خواندن نداشتید، بیدار بمانید و مثلاً چای بنوشید یا مطالعه کنید، ولی نخوابید و بیدار بمانید. همین درخواستن از خواب و بیدار ماندن خیلی ارزش دارد. واقعاً چه رازی در این درخواستن از خواب وجود دارد؟!
 - نمی‌شود که انسان تا هر ساعتی دلش می‌خواهد بخوابد و بعد هم بگوید: «خدایا! من تو را می‌خواهم». نمی‌شود که انسان چند تا خدا داشته باشد، کسی که قبل از خداوند متعال، «هوای نفس خود» را بخوهد و آن را خدای خود قرار دهد، نمی‌تواند بگوید: خدایا! من تو را می‌خواهم!

دومین پیشنهاد برای مبارزه با راحت‌طلبی «کظم غیظ» است

- دومین پیشنهاد برای مبارزه با راحت‌طلبی، گریز از راحتی بروز دادن خشم است. امام حسن عسگری(ع) می‌فرماید: «کسی راحتی قلب را نمی‌فهمد مگر کسی که به وسیلهٔ جلم، جرعه جرعه لقمه‌های غیظ را فرو می‌برد و عصبانیت خود را آشکار نمی‌کند (چنین کسی به راحتی قلب می‌رسد)؛ لَمْ يَعْرِفْ رَاحَةَ الْقَلْبِ مَنْ لَمْ يُجْرِعْهُ الْجِلْمُ عُصَصَ الْعَيْظِ» (زهره الناظر/ص ۱۴۶) راحتی جسم معلوم است و قابل فهم است، ولی درک معنای راحتی قلب و روح، کمی سخت است.
- اگر کسی بخوهد به راحتی قلب برسد، باید لقمه‌های غیظ و غضب و عصبانیت خود را نوش جان کند. اما کسی که می‌خواهد زود به راحتی موقت برسد، وقتی عصبانی شد، یک ناسزا می‌گوید و خودش را راحت می‌کند. چنین کسی به راحتی قلب نمی‌رسد، بلکه به یک لحظه راحتی موقت و گذرا می‌رسد که در جان او تأثیری ندارد و به قلبش استراحت نمی‌دهد.

یکی از دلایل اعصاب‌خردی هواپرستی است و متأسفانه هواپرستی می‌تواند همراه با دینداری هم باشد

- ظاهراً راحتی قلب با راحتی جسم، یک تعارض‌هایی دارد. ما معمولاً وقتی عصبانی می‌شویم می‌گوییم: «فلانی اعصاب مرا خرد کرد یا مرا عصبانی کرد!» جواب این است که «خُب اعصاب تو ضعیف است، تو باید روی خودت کار کنی و اعصاب پولادین داشته باشی»
- برخی از متخصصین می‌گویند: «مصرف قرص اعصاب در ایران زیاد شده است». شما فکر می‌کنید دلیلش چیست؟ یکی از دلایل اعصاب‌خردی، هواپرستی است و متأسفانه هواپرستی می‌تواند همراه با دینداری هم باشد که جلسات قبل در این‌باره صحبت کرده‌ایم. ایلیس می‌گوید من وقتی بندگان خدا را با گناه به سمت جهنم می‌فرستم آنها با توبه و استغفار مرا هلاک می‌کنند، بعد آنها را به هواپرستی وادار می‌کنم (یعنی به چیزهایی که دوست دارند و گناه نیست اما تبعیت از هوای نفس است) و آنها چون به ظاهر

گناهی انجام نداده‌اند تصور می‌کنند که راهشان درست است- توبه نمی‌کنند- و من با همین هواپرستی، آنها را هلاک می‌کنم. (قال رسول الله(ص): إِنَّ إِبْلِيسَ قَالَ: أَهْلَكْتُمْ بِالذُّنُوبِ فَأَهْلَكُونِي بِالْإِسْتِغْفَارِ، فَلَمَّا رَأَيْتُ ذَلِكَ أَهْلَكْتُمْ بِالْأَهْوَاءِ، فَهَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ مُهْتَدُونَ فَلَا يَسْتَعْتِفُونَ؛ میزان الحکمه/۲۱۳۸۹)

بنا را بر گریز از راحتی بگذارید، راحتی خودش می‌آید

- گاهی اوقات باید دقیقاً خلاف راحتی عمل کنیم. شما بنا را بر این بگذارید که میانه خودتان را با راحتی خراب کنید و از راحتی گریزان باشید، نترسید! در این صورت راحتی خودش می‌آید و دست به دامن شما می‌شود و منت شما را می‌کشد.
- در اینجا دو نمونهٔ مهم برای گریز از راحتی معرفی کردیم که اتفاقاً نتیجهٔ این کارها رسیدن به یک راحتی‌های دیگر خواهد بود: یکی گریز از راحتی خوابیدن سحرگاهان و یکی هم گریز از راحتی بروز دادن خشم. اگر از این دو راحتی فاصله بگیریم و اصلاً چنین راحتی‌هایی را بر خودت روا نداری، می‌بینی که به چه راحتی‌هایی خواهی رسید. حتی دربارهٔ نماز شب، به راحتی جسمی هم خواهی رسید. باید از این راحتی‌ها فاصله بگیریم و از چنین ناراحتی‌هایی که به خودمان تحمیل می‌کنیم، استقبال کنیم تا بسیاری از ناراحتی‌های ضررزننده، ما را اذیت نکند.

ارزش راحت‌گریزی در قرآن / بعضی‌ها از خشم دشمن هم می‌ترسند و می‌خواهند طوری رفتار شود که

دشمن حتی اخم هم نکند

- حالا برخی از عبارتهای قرآن کریم که به موضوع راحتی‌گریزی اشاره دارد را ببینید: خداوند می‌فرماید: «سزاور نیست که اهل مدینه و بادیه‌نشینان اطراف مدینه، از رسول خدا دفاع نکنند و جان‌های خود را فدای جان رسول خدا نکنند (خودشان را سپر بلای پیامبر نکنند و و سختی‌ها را به جان نخرند) چون هر تشنگی و سختی و گرسنگی که در راه خدا به آنان برسد و هر قدمی بردارند که موجب خشم و دشمنی کافران شود و هر ضربه‌ای از سوی کافران به آنها برسد، خدا برای آنها ثواب یک عمل صالح خواهد نوشت: مَا كَانَ لِأَهْلِ الْمَدِينَةِ وَمَنْ حَوْلَهُمْ مِنَ الْأَعْرَابِ أَنْ يَتَخَلَّفُوا عَنْ رَسُولِ اللَّهِ وَلَا يَرْغَبُوا بِأَنْفُسِهِمْ عَنْ نَفْسِهِ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ لَا يُصِيبُهُمْ ظَمَأٌ وَلَا نَصَبٌ وَلَا مَخْمَصَةٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا يَطْؤُونَ مَوْطِئًا يَغِيظُ الْكُفَّارَ وَلَا يَنَالُونَ مِنْ عَدُوِّ نِيلاً إِلَّا كُتِبَ لَهُمْ بِهِ عَمَلٌ صَالِحٌ» (توبه/۱۲۰) در اینجا خداوند مقدار و تنوع سختی‌ها را ذکر می‌فرماید.
- بعضی‌ها حتی از اینکه دشمن غیظ کند هم می‌ترسند! یعنی قبل از اینکه دشمن بخوهد اقدامی انجام دهد، از همین خشم دشمن می‌ترسند. دنبال این هستند که طوری رفتار شود تا دشمن حتی اخم هم نکند! مقام معظم رهبری اخیراً این سخن شهید بهشتی را دوباره زنده کردند که: «آمریکا از ما عصبانی باشد و از این عصبانیت بمیرد» در مقابل عصبانیت و غضب دشمن که نباید کوتاه بیاییم. گاهی احساس می‌کنیم که واقعاً اگر ما این پشت و پناه و تکیه‌گاه عالی ایمانی را نداشتیم، بعضی‌ها ما را به غضب دشمن فروخته بودند! سیاسیون ما نباید بترسند، باید در مقابل غضب دشمن بایستند.

به‌جای اینکه سختی‌ها را تحمل کنیم، دعا می‌کنیم که خدا کوتاه بیاید و به ما سختی ندهد! / خدا: خسته

نشوید و سستی نکنید! اگر رنج می‌کشید، دشمنتان هم رنج می‌کشد

- خداوند صریحاً می‌فرماید باید در راه رسول خدا(ص) سختی تحمل کنید و انواع این سختی‌ها را هم بیان می‌فرماید: گرسنگی و تشنگی و ضربات دشمن و... (ظَمَأٌ وَلَا نَصَبٌ وَلَا مَخْمَصَةٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا يَطْؤُونَ مَوْطِئًا يَغِيظُ الْكُفَّارَ وَلَا يَنَالُونَ مِنْ عَدُوِّ نِيلاً...؛

توبه/۱۲۰)، ولی ما معمولاً به جای اینکه این سختی‌ها را تحمل کنیم، دعا می‌کنیم که خدا کوتاه بیاید و به ما سختی ندهد یا آن را برطرف کند. می‌گوییم: «خدا یا، اصلاً چرا باید این طوری باشی؟! این سختی‌های ما را برطرف کن و کاری کن اصلاً سختی نباشد! ما که ایمان آورده‌ایم، دیگر به ما سختی نده» غافل از اینکه خداوند این سختی‌ها را به ما می‌دهد تا ایمان ما را امتحان کند و باعث رشد ما شود.

- خداوند در آیه دیگری، می‌فرماید: «در تعقیب دشمن (مبارزه و درگیری با دشمن) خسته نشوید و سستی نکنید، اگر سختان است و رنج می‌برید، آنها هم مانند شما سختشان است و رنج می‌برید، با این تفاوت که شما چیزی از خدا امید دارید و آنان ندارند؛ وَ لَا تَهِنُوا فِي ابْتِئَاءِ الْقَوْمِ إِنَّ تَكُونُوا تَالِمُونَ فَابْتِهِمُ بِالْمُؤْمِنِينَ وَ تَرَجُّونَ مِنَ اللَّهِ مَا لَا يَرْجُونَ» (نساء/۱۰۴)

نه برای «فرار از سختی‌ها»، بلکه برای «تحمل سختی‌ها» به خدا پناه ببریم / مؤمنین ضعیف خدا را برای فرار از سختی‌ها می‌خواهند؛ اینها به دین لطمه می‌زنند

- فقط ما نیستیم که در درگیری با دشمن سختی می‌کشیم، دشمنان ما هم سختی می‌کشند؛ آنها که برای تفریح و تفرج نیامده‌اند! این درگیری برای آنها هم سخت است. ولی ما یک تفاوتی با آنها داریم؛ اینکه ما یک خدایی داریم که دستمان را می‌گیرد و ثوابی به ما می‌دهد. در حالی که دشمنان ما این را ندارند. آنها بدون خدا دارند رنج می‌کشند ولی ما خدا را داریم و رنج می‌کشیم، چرا باید کم بیاوریم؟!
- این استدلال زیبای پروردگار یک طرز تفکر است که می‌گوید: «خدا را برای فرار از سختی (به میان) نیاورید، خدا را برای تحمل سختی نیاورید» مؤمنین ضعیف کسانی هستند که خدا را برای فرار از سختی‌ها می‌خواهند؛ اینها به دین لطمه می‌زنند. باید برای «تحمل سختی‌ها» به خدا پناه برد نه برای «فرار از سختی‌ها»

